

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 164/2021-35

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], a sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpených advokátkou JUDr. Emíliou Korčekovou, Malacká cesta 5680/2B, Pezinok, proti postupu Okresného súdu Bratislava I v konaní sp. zn. 14C/114/2007 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní sp. zn. 14C/114/2007 **bolo porušené** základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Bratislava I **prikazuje** v konaní sp. zn. 14C/114/2007 konať bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľke **priznáva** finančné zadosťučinenie **4 100 eur**, ktoré jej **je** Okresný súd Bratislava I **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Sťažovateľovi **priznáva** finančné zadosťučinenie **2 800 eur**, ktoré mu **je** Okresný súd Bratislava I **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Okresný súd Bratislava I **je povinný** nahradiť sťažovateľom trovy konania **364,62 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyni sťažovateľov do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
6. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 164/2021 z 23. februára 2021 prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu ústavnú sťažnosť sťažovateľov doručенú ústavnému súdu 20. októbra 2020, v ktorej sa domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Tiež navrhujú prikázať okresnému súdu vo veci konať, priznať primerané finančné zadosťučinenie sťažovateľke 13 000 eur, sťažovateľovi 5 000 eur a náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že na okresnom súde sa vedie konanie o náhradu škody a nemajetkovej ujmy. Okrem podstatných úkonov v napadnutom konaní sťažovateľa v ústavnej sťažnosti uviedli, že sťažovateľka má postavenie žalobkyne v časti konania o náhradu nemajetkovej ujmy od 13. júla 2007. Sťažovateľ má postavenie žalobcu v časti konania o náhradu škody od 22. októbra 2013. Uviedli, že *«v uvedenom kompenzačnom konaní na náhradu škody 960.308,50 Eur (28.930.254 Sk) istiny s prísl. a nemajetkovej ujmy 331.939,19 Eur (10.000.000 Sk) vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 14C/114/2007 proti žalovanej Slovenskej republike v zastúpení Ministerstvom spravodlivosti SR (ďalej len „MS SR“) v priamej príčinnej súvislosti s nezákonnými, likvidačnými aktivitami disciplinárne potrestaného súdneho exekútora [REDAKOVANÉ] voči Sťažovateľke 1 „vymyslenou exekúciou na jej obchodný podiel“ Sťažovateľka 1 svoj nárok na odškodnenie nemajetkovej ujmy v sume 331.939,19 Eur si svoje práva»* začali uplatňovať 31. marca 2006 formou predbežného prerokovania nároku podaním doručeným do podateľne Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky. Okresný súd koná v prípade sťažovateľky 14 rokov a 6 mesiacov a 6 rokov a 11 mesiacov v prípade sťažovateľa. Vec nie je rozhodnutá.

II.

Argumentácia sťažovateľov

3. Podľa sťažovateľov *„sa jedná o jednoduchú vec, konanie nie je po právnej a skutkovej stránke zložitú. Rozhodnúť o tejto veci môže okresný súd na jednom pojednávaní, nakoľko sťažovatelia preukázali okresnému súdu splnenie kumulatívnych podmienok na priznanie odškodnenia. Extrémnou dĺžkou kompenzačného konania, doposiaľ prežitého psychického strádania a utrpenia, traumatizovania okresným súdom, bezmocnosti a beznádeje o výsledok konania, teda za viac ako 14 rokov a 6 mesiacov okresný súd v napadnutom konaní nerozhodol. Stav neistoty sťažovateľov o výsledok konania trvá extrémne dlho.“*

III.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľov

4. Okresný súd vo svojom vyjadrení uviedol, že, čo sa týka sťažovateľky, eviduje na súde 110 súdnych konaní a, pokiaľ ide o sťažovateľa, 39 súdnych konaní. Z uvedeného dôvodu je súd toho názoru, že ústavná sťažnosť sťažovateľov je špekulatívna. Súd samotnú dĺžku konania

ospravedlňuje nadmernou zaťaženosťou sudkyne, fluktuáciou zamestnancov najmä vyšších súdnych úradníkov, zmenami zákonných sudcov a nadmerným nápadom vecí. Súd tiež uviedol, že opakovane žiadal ústredný orgán štátnej správy o riešenie nepriaznivého personálneho stavu na súde, ktorý trvá viac ako 15 rokov. Predseda súdu vyjadril názor, že akýkoľvek sudca nie je schopný pre nadmerné zaťaženie vybavovať veci v súlade s čl. 48 ods. 2 ústavy. Konkretizoval podmienky sudcov a priemer ich zaťaženia. Odmietol niesť zodpovednosť za tento dlhodobý neudržateľný stav. V závere konštatuje, že aj sťažovatelia prispeli svojím správaním k dĺžke konania najmä podávaním rôznych procesných návrhov a žiadosťami o odročenie pojednávania. Ústavný súd listom z 20. augusta 2021 zaslal ministerke spravodlivosti Slovenskej republiky vyjadrenie predsedu súdu, ako aj sudkyne [REDAKOVANÉ] na vyjadrenie. Ku dňu rozhodovania ústavného súdu vyjadrenie ministerstva spravodlivosti nedošlo.

5. Sťažovatelia vo svojom ďalšom podaní sa v podstate pridŕžavajú svojich tvrdení uvedených v ústavnej sťažnosti.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

6. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v obsahu, ktorých nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03) je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. K odstráneniu tohto stavu dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04). Porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov sa skúma popri význame veci aj s ohľadom na okolnosti prípadu z pohľadu (i) právnej a faktickej zložitosti veci, (ii) správania účastníka a (iii) postupu súdu (I. ÚS 41/02). Okrem toho sa prihliada aj na význam sporu pre sťažovateľov (II. ÚS 32/02, III. ÚS 111/2021).

7. Predmetom konania bol nárok sťažovateľky o náhradu nemajetkovej ujmy od 13. júla 2007 a nárok sťažovateľa o náhradu škody od 22. októbra 2013. Posúdenie právnej zložitosti veci nie je dané samo osebe predmetom konania ani frekvenciou toho-ktorého typu konania, ale vždy skutkovými a právnymi okolnosťami konkrétnej prejednávanej veci. Ústavný súd konštatuje, že náhrada škody patrí medzi bežnú agendu všeobecných súdov. Lehota trinástich rokov a troch mesiacov (v prípade sťažovateľky) a lehota siedmich rokov (v prípade sťažovateľa) presahuje lehotu rozhodovania o akejkoľvek zložitej právnej otázke (III. ÚS 62/06). Sťažovatelia prispeli k dĺžke konania opakovanou neprítomnosťou na pojednávania a svoju neúčast' často ospravedlnili zdravotnými dôvodmi (15. februára 2011, 18. októbra 2011, 17. januára 2012, 18. septembra 2012, 30. októbra 2012, 9. februára 2013, 12. novembra 2013, 3. októbra 2018, 20. marca 2019 a 25. júna 2019).

8. Vec sťažovateľov od podania návrhu (13. júla 2007) nie je do podania ústavnej sťažnosti (20. októbra 2020) právoplatne skončená. Neprimerane dlhé obdobia nečinnosti súdu bez akéhokoľvek vysvetlenia sú neprijateľné (rozsudok ESLP z 24. novembra 1994 vo veci Beaumatin proti Francúzsku). Ústavný súd posudzoval vec ako celok a nemalo význam hodnotiť sporadické úkony súdu (IV. ÚS 60/09, I. ÚS 76/09, I. ÚS 289/2010).

9. V súlade s opakovanou judikatúrou ústavného súdu (III. ÚS 243/2017, III. ÚS 451/2017, II. ÚS 481/2017) v prípadoch extrémnych prietáhov v konaní dochádza k porušeniu práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov už samotnou dĺžkou súdneho konania, ktorá predlžuje stav právnej neistoty do takej miery, že sa právo na súdnu ochranu stáva iluzórnym, a teda ho ohrozuje vo svojej podstate (I. ÚS 39/00, I. ÚS 66/03, III. ÚS 113/07).

10. Vzhľadom na extrémnu dĺžku konania ústavný súd vôbec nepovažoval za významné podrobne skúmať uvedené kritériá, pretože ani právne či skutkovo náročnejší spor nesmie trvať v právnom štáte takú dobu (I. ÚS 760/2016, IV. ÚS 21/2018) a platí, že oneskorená spravodlivosť je odmietnutou spravodlivosťou (rozsudok ESĽP z 20. mája 2010 vo veci Medvedskyi proti Ukrajine). K námietke okresného súdu týkajúcej sa nepriaznivej pandemickej situácie ústavný súd už vyslovil, že ani epidemiologická situácia nepredstavuje zásadnú prekážku pre fungovanie súdnictva (III. ÚS 421/2020, III. ÚS 111/2021).

11. Z vyjadrenia predsedu súdu možno dedukovať veľmi ťaživú situáciu na súde, ktorý čelí enormnému náporu vecí pri jeho personálnom poddimenzovaní. Predseda súdu až neštandardne uvádza zlyhanie štátu pri dlhodobom podceňovaní situácie na súde, ktorý je celorepublikovo najzaťaženejší s najšpecifickejšou a tiež osobitne zložitou agendou (III. ÚS 37/2021).

12. Systémové zlyhania pri správe súdnictva bez ohľadu na to, ktorý zo štátnych orgánov za ne zodpovedá, nemôžu byť dôvodom neuznania základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov a nezbavujú Slovenskú republiku zodpovednosti za prietahy (II. ÚS 481/2017). Zmyslom základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov nie je pomenovanie príčin prietáhov v konaní alebo vyvodenie zodpovednosti vo vzťahu k stranám, ich advokátom, sudcom, súdnej administratíve, predsedom súdov či k rezortnému ministerstvu. Ústavný súd môže spoľahlivo konštatovať, že Okresný súd Bratislava I je, čo sa týka včasnosti vybavovania vecí, na ústavnom súde neprimerane často napádaný. Prietahy, nielen pokiaľ ide o počet konaní, ale aj až extrémnu dĺžku procesov, indikujú opakovaný stav. Ústavný súd v tejto súvislosti upozorňuje, že tento rozsiahly a akútny problém by si vyžadoval od rezortného ministerstva rýchle a efektívne riešenie.

V.

Primerané finančné zadosťučinenie a náhrada trov konania

13. Stav konania v posudzovanej veci trvá v prípade sťažovateľky trinásť rokov a tri mesiace a v prípade sťažovateľa sedem rokov. Ústavný súd, berúc zreteľ na podstatu dotknutých práv sťažovateľov, kvalifikoval extrémne prietahy v konaní zapríčinené nečinnosťou a nesústredenou činnosťou okresného súdu ako relevantné prietahy a deklaroval porušenie uplatnených práv. Z vyjadrenia okresného súdu vyplýva, že v konaní bol nariadený termín na 26. máj 2021. Vec nie teda nie je právoplatne rozhodnutá s otáznikmi nad prípadným opravným konaním. Ústavný súd preto doplnil ochranu aj o uloženie príkazu okresnému súdu vo veci konať (čl. 127 ods. 2 ústavy).

14. Sťažovateľka sa domáhala primeraného finančného zadosťučinenia 13 000 eur a sťažovateľ sa domáhal primeraného finančného zadosťučinenia 5 000 eur. Cieľom tohto inštitútu je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany (IV. ÚS 210/04, IV. ÚS 132/2012). Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia zohľadnil dĺžku

konania, predmet sporu, význam sporu pre sťažovateľov (rozsudok ESĽP zo 16. decembra 2003 vo veci Záborský a Šmáriková proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 58172/00), správanie sťažovateľov a postup súdu. Z rozhodovacej činnosti ESĽP vyplýva, že spravodlivé finančné zadostučinenie priznáva podľa čl. 41 dohovoru so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu (III. ÚS 204/2010). Z rozhodovacej činnosti ústavného súdu vyplýva, že primerané finančné zadostučinenie za jeden rok prieťahov v konaní nezvykne presahovať 500 eur (III. ÚS 187/2018). S ohľadom na tieto skutočnosti bolo podľa čl. 127 ods. 3 ústavy priznané primerané finančné zadostučinenie sťažovateľke 4 100 eur (za takmer štrnásťročné konanie) a sťažovateľovi 2 800 eur (za sedemročné konanie). Deklarácia porušenia základných práv, príkaz konať, ako aj náhrada trov konania implicitne zahŕňajú aj satisfakčný prvok (I. ÚS 70/2012, I. ÚS 257/08).

15. Sťažovatelia majú nárok na náhradu trov právneho zastúpenia za 2 úkony právnej služby vykonané v roku 2020 (prevzatie, príprava zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti) v sume dvakrát po 177 eur, režijný paušál v sume dvakrát po 10,62 eur. Ústavný súd sťažovateľom náhradu trov právneho zastúpenia za úkon vykonaný v roku 2021 (replika) nepriznal z dôvodu, že neobsahovala nové skutočnosti. Sťažovatelia v ústavnej sťažnosti žiadali priznať náhradu trov konania vo výške 364,62 eur, pričom mali nárok na náhradu trov konania vo výške 375,24 eur (§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov). Keďže ústavný súd je viazaný rozsahom a dôvodmi návrhu (§ 45 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov) priznal sťažovateľom náhradu trov konania v požadovanej výške 364,62 eur.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. septembra 2021

Robert Šorl
predseda senátu